

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/2/2022
Identifikačné číslo spisu:	2119210598
Dátum vydania rozhodnutia:	12.12.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Šluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:2119210598.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ H. D. D., H., narodeného N. a 2/ D. D., narodenej N., zastúpených advokátskou kanceláriou Prosman a Pavlovič advokátska kancelária, s.r.o., Trnava, Hlavná 31, IČO: 36 865 281, proti žalovanej Obci Biely Kostol, Biely Kostol, Pionierske nám. 18, IČO: 31 871 461, zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Černákom, Bratislava, Zochova 5, o zaplatenie 8 000 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 17C/89/2019, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2021 sp. zn. 25Co/16/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má voči žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. októbra 2020 č. k. 17C/89/2019-84 zamietol žalobu a rozhodol, že žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

1.1. Svoje rozhodnutie odôvodnil v zmysle § 47a ods. 1 a 4, § 100 ods. 1 a 2, § 107 ods. 1 a 2, § 451 ods. 1 a 2, § 457, § 488, § 631 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 5a ods. 1 a 10 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) (ďalej len „zákon č. 211/2000 Z. z.“), § 151 ods. 1 a 2, § 153 ods. 1 až 3, § 191 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) tým, že predmetom tohto konania je rozhodovanie o uplatnenom nároku žalobcov voči žalovanej na zaplatenie sumy 8 000 eur s príslušenstvom titulom vydania bezdôvodného obohatenia v zmysle § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka plnením bez právneho dôvodu, nakoľko zmluva o dielo z 19. júna 2012 uzatvorená medzi žalovanou ako zhotoviteľom a žalobcami ako objednávatelom č. X (pozn. najvyššieho súdu: účastníkmi zmluvy o dielo boli aj iní objednávatelia), (ďalej len „zmluva o dielo“), na základe ktorej sa malo plniť, sa považuje za neuzatvorenú z dôvodu jej nezverejnenie v zmysle § 5a

zákona č. 211/2000 Z. z..

1.2. Vzhľadom na vznesenú námietku premlčania žalovanou, predmetom dokazovania bola primárne skutočnosť, či konanie žalovanej smerujúce k získaniu bezdôvodného obohatenia bolo konaním úmyselným. Súd prvej inštancie túto otázku uzavrel tak, že v konaní nebolo preukázané úmyselné konanie žalovanej smerujúce k získaniu majetkového prospechu na úkor žalobcov. Nezverejnenie zmluvy, resp. porušenie povinnosti žalovanej v zmysle § 5a zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám nie je preukázaním úmyslu žalovanej sa bezdôvodne obohatiť. Z uvedeného tak nemožno vyvodiť snahu žalovanej sa obohatiť, keď nebolo preukázané, že práve pri uvedenej zmluve by konal odlišne ako v iných prípadoch povinne zverejňovaných zmlúv. Rovnako nie je možné vyhodnotiť ako úmyselné konanie smerujúce k získaniu majetkového prospechu na úkor žalobcov ani konanie žalovanej, ktorá začala s realizáciou diela oneskorene a toto nevykonala v plnom rozsahu.

1.3. V predmetnom prípade, keďže k uzavretiu zmluvy o dielo ani nedošlo, bezdôvodné obohatenie na strane žalovanej by eventuálne vzniklo už uhradením sumy žalobcami, a teda už v uvedenom momente by musel existovať úmysel žalovanej smerujúci k získaniu majetkového prospechu na úkor žalobcov. Nakoľko bolo preukázané, že žalovaná realizovala činnosti smerujúce k plneniu záväzkov zo zmluvy o dielo (hoci aj neuzatvorenej), nemožno úmysel smerujúci k obohateniu iba predpokladať, je potrebné ho bezpodmienečne preukázať. Je nesporné, že žalovaná poskytla žalobcom čiastočné plnenie. Úmysel smerujúci k obohateniu žalovanej rovnako nevyplýva ani z neprerokovania zmluvy s obecným zastupiteľstvom. Námietka žalobcu o tom, že v rozpočtoch obce za roky 2009-2013 neboli vyčlenené peňažné prostriedky na splnenie záväzkov voči obyvateľom obce vyplývajúcich zo zmluvy o dielo je vo vzťahu k úmyslu bezdôvodne sa obohatiť k sume 8 000 eur bez právneho významu, rovnako tak vedomosť žalovanej o nedostatku finančných prostriedkov obce na dokončenie záväzkov voči žalobcom. V konaní bolo potrebné skúmať úmysel sa bezdôvodne obohatiť k sume 8 000 eur, ktorá suma bola zrejme prečerpaná, resp. záväzky na základe zmluvy o dielo (hoci neuzatvorenej) boli čiastočne plnené, dokonca z výsluchu svedka p. Q. vyplynulo z účtovníctva obce, že celkovo bolo do uvedeného diela investovaných 56 443 eur, čo je nad rámec celkovej sumy 24 000 eur uhradených všetkými objednávateľmi zo zmluvy o dielo. Je potom zřejmé, že nemohol existovať zlý úmysel žalovanej sa obohatiť vo vzťahu k žalobcami zaplatenej sume 8 000 eur. Z uvedeného tak vyplýva, že tvrdenie žalobcov o úmysle žalovanej bezdôvodne sa obohatiť nebolo preukázané. Súd prvej inštancie tak po vykonanom dokazovaní dospel k zisteniu, že pri podpise zmluvy o dielo nebol preukázaný úmysel žalovanej bezdôvodne sa obohatiť. V danom prípade sa uplatňuje 3-ročná objektívna premlčacia doba, námietka premlčania vznesená žalovanou je tak dôvodná, objektívna premlčacia doba na vydanie bezdôvodného obohatenia uplynula, a to podľa názoru súdu prvej inštancie v roku 2016 (k plneniu z bezdôvodného obohatenia došlo v januári 2013, tento moment je začiatkom plynutia premlčania), pričom v rámci plynutia objektívnej lehoty uplynula aj lehota subjektívna (bez ohľadu na skutočnosť, že táto by mohla do podania návrhu na súd ďalej plynúť).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“), na odvolanie žalobcov, rozsudkom z 29. júna 2021 sp. zn. 25Co/16/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcom 1/ a 2/ v plnom rozsahu.

2.1. Podľa odvolacieho súdu primárnou otázkou v danom prípade bolo, či konanie žalovanej smerujúce k získaniu bezdôvodného obohatenia bolo konaním úmyselným. Pokiaľ žalobcovia vedomostnú zložku úmyselného konania žalovanej odvodzujú z toho, že v čase vzniku bezdôvodného obohatenia mala žalovaná vedomosť o orientačných nákladoch diela obdobného rozsahu, o predpokladaných investičných nákladoch na uskutočnenie daného diela, o zákonnej povinnosti zverejniť predmetnú zmluvu o dielo, o skutočnosti, že dohodnutá cena diela je v značnom nepomere vo vzťahu k reálnej cene obdobného diela, o povinnosti obdobnú zmluvu dať na schválenie obecnému zastupiteľstvu a o tom, že žalovaná nemala v rozpočtoch za obdobie 2009 až 2012/2013 vyčlenené peňažné prostriedky na splnenie si záväzkov zo zmluvy o dielo, jeho úvahu odvolací súd považuje za nesprávnu. I keby bola daná vedomosť žalovanej o všetkých uvedených skutočnostiach, nezakladá to vedomosť žalovanej, že sa uzavretím predmetnej zmluvy a prevzatím na základe nej 8 000 eur od žalobcov, môže bezdôvodne na ich úkor obohatiť, teda ani úmysel obohatiť sa. Úmysel žalovanej obohatiť sa v danom prípade jednoznačne vylučuje jej následné správanie, keď pristúpila k realizácii diela, ku ktorej sa zaviazala v predmetnej zmluve o dielo, do ktorého diela žalovaná investovala celkom sumu 50 443 eur, teda jej

investícia podstatne prevyšovala sumu vloženú do diela všetkými objednávateľmi 24 000 eur, majetkový prospech na úkor žalobcov teda nezískala.

2.2. Pokiaľ žalovaná pristúpila k uzavretiu predmetnej zmluvy o dielo napriek tomu, že cena diela bola v zmluve podhodnotená a nebola krytá prostriedkami v rozpočtoch, možno uvažovať o tom, že obec konala nepremyslene, neuvážene, nepredvídavo, teda ľahkomyselne, avšak ako bolo uvedené vyššie, ľahostajný vzťah k výsledku konania nemožno zaradiť pod nepriamy úmysel, pretože vzťah ľahostajnosti k následku nenaplnia vôľovú zložku nepriameho úmyslu, keď nemožno z neho usudzovať, že konajúca osoba bola s následkom uzročená. S poukazom na uvedené odvolací súd zhodne s prvoinštančným uzatvára, že v danom prípade nebolo preukázané, že žalovaná pri uzavretí predmetnej zmluvy o dielo konala v úmysle získať bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcov. Keďže potom predmetné bezdôvodné obohatenie vzniklo vyplatením sumy 8 000 eur žalobcami žalovanej, k čomu došlo v roku 2012 a žaloba na súde bola podaná v roku 2019, teda dlho po uplynutí trojročnej objektívnej premlčacej lehoty, v dôsledku námietky premlčania vznesenej žalovanou, súd nemohol premlčané právo žalobcom priznať (§ 100 ods. 1 OZ).

2.3. Žalobcovia okrem iných prostriedkov procesného útoku v odvolaní uplatnili námietku, že žalovanou vznesená námietka premlčania je v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Z obsahu spisu ale vyplýva, že tento prostriedok procesného útoku (§ 149 CSP) nebol uplatnený v konaní pred súdom prvej inštancie, prvýkrát bol použitý až v podanom odvolaní. Žalobcovia pritom ani netvrdili a už vôbec nepreukázali, že by boli splnené podmienky § 366 písm. a) až d) CSP pre uplatnenie tohto prostriedku až v odvolacom konaní. Predmetnú novotu, o údajnom rozpore žalovanou vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi, preto s poukazom na ustanovenie § 366 CSP, nebolo možné v odvolaní použiť a v odvolacom konaní na ňu prihliadať.

2.4. K ďalším odvolacím námietkam žalobcov sa žiada dodať, že súd prvej inštancie nekonal zmätočne tým, že konštatoval, že úmysel smerujúci k získaniu majetkového prospechu musí existovať už v čase jeho získania a následne z dôvodu, že žalovaná neskôr čiastočne plnila, nemala za daný úmysel bezdôvodne sa obohatiť, ako to namietali odvolatelia. Súd pri danej argumentácii z neskoršieho správania žalovanej správne vyvodzuje, že úmysel bezdôvodne sa obohatiť v čase získania nebol, čo si neodporuje. S poukazom na vyššie uvedené, v spojení s odôvodnením prvoinštančného súdu, aj odvolací súd považoval za nadbytočné vykonanie dôkazov navrhnutých žalobcami a to rozpočtami obce Biely Kostol za obdobie rokov 2011 až 2013, a že nebolo preukázané, či obec skutočne vynaložila 56 443 eur na predmetné dielo, a že v rámci tejto sumy bolo zahrnuté plnenie 8 000 eur.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia, jeho prípustnosť odôvodnili § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Žalobcovia navrhli zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

3.1. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP uplatnili z dôvodu, že súd nesprávne vyhodnotil tvrdenie žalobcov, že námietka premlčania žalovanej je v rozpore s dobrými mravmi je prostriedkom procesného útoku podľa § 149 CSP. Podľa žalobcov je toto tvrdenie len právnym názorom, s ktorým sa mal odvolací súd vo svojom rozhodnutí vysporiadať v zmysle zásady iura novit curia. V dôsledku toho, že sa odvolací súd nezaoberal spomenutým rozporom uplatnenej námietky premlčania s dobrými mravmi, došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces žalobcov.

3.2. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP odôvodnili tým, že nesprávnym je právne vyhodnotenie úmyslu žalovanej pri nadobudnutí bezdôvodného obohatenia. Nesprávnosť vyhodnotenia tejto právnej otázky súdmi nižšej inštancie spočíva v tom, že ak bola daná vedomosť o povinnom zverejnení zmluvy medzi stranami sporu, tak v danom prípade s poukazom na zásadu ignorantia iuris non excusat a relevantnú judikaturu najvyšších súdnych inštancií v Slovenskej republike musel byť nevyhnutne daný nepriamy úmysel. Žalovaná vedela, že predmetnú zmluvu je povinná zverejniť, a že ak ju nezverejní, bude považovaná za neplatnú.

4. Žalovaná sa k dovolaniu vyjadrila tak, že dovolanie žalobcov je potrebné odmietnuť a žiadala priznať nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. K námietke premlčania v rozpore s dobrými mravmi poukázala na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 23. septembra 2013 sp. zn. IV. ÚS 542/2013 a uviedla, že žalobcovia mali procesnú povinnosť túto skutočnosť uviesť už v rámci prvoinštančného konania a toto svoje tvrdenie aj preukázať. K

dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP v dovolaní absentuje vymedzenie právnej otázky. Dovolatelia sa s vyjadrením žalovanej nestotožnili a zotrvali na dôvodoch svojho dovolania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namieste je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri

dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

12. V dôsledku viazanosti dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolať vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolať, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasivita dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolať nenapráva.

13. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolať musí advokát, dovolať, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolať, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolať vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku viazanosti dovolacími dôvodmi dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolať vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod.

15. Žalobcovia vyvodzujú prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

15.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolať tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolaťmi namietanej procesnej vade.

15.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných

procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16. Odvolací súd svoje rozhodnutie založil aj na závere o nemožnosti v odvolacom konaní prihliadať na novotu uplatnenú odvolateľmi, že žalovanou vznesená námietka premlčania má byť v rozpore s dobrými mravmi (§ 366 CSP). Žalobcovia vyvodzujú prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP odvolaciemu súdu vyčítali, že sa nezaoberal spomenutým rozporom uplatnenej námietky premlčania s dobrými mravmi.

16.1. Sporové konanie sa spravuje zásadou koncentrácie konania. Znamená to, že strany sporu nie sú oprávnené vykonať niektoré procesné úkony kedykoľvek v priebehu konania, ale iba v určitom štádiu konania. Ak procesný úkon strany, ktorý podlieha koncentrácii konania, nie je vykonaný včas, nespôsobuje (za zákonom ustanovených podmienok) procesnoprávne účinky. Absencia procesnoprávných účinkov sa prejaví v tom, že súd na procesný úkon neprihliada. Procesné úkony strán sporu, ktoré podliehajú koncentrácii konania, sú prostriedky procesného úkonu a prostriedky procesnej obrany. Z normatívneho hľadiska má koncentrácia konania za následok osobitné procesnoprávne sankcie (v podobe neúčinnosti procesného úkonu strany sporu) za to, že strana sporu porušila procesnú povinnosť riadneho vedenia sporu (procesná diligencia). Účelom a zmyslom koncentrácie konania je prispieť k rýchlosti i hospodárnosti konania, zabrániť zdržiavaniu konania a motivačne pôsobiť na strany sporu, aby procesné úkony vykonávali včas.

16.2. Podľa § 366 CSP prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak a) sa týkajú procesných podmienok, b) sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, c) má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo d) ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie.

16.3. Opravný prostriedok s právom tzv. novôt povoľuje subjektu prednášať nové skutočnosti a dôkazy. Uvedené znamená, že odvolací súd je aj počas odvolacieho konania povinný prihliadať na prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, ktoré doteraz neboli použité, ale len vtedy, ak sa týkajú procesných podmienok, vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, alebo ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie. V ostatných prípadoch, teda v prípadoch odvolacích dôvodov v zmysle 365 ods. 1 písm. b), e) až h) CSP je právo na uvedenie novôt podmienené nezavineným doterajším nepoužitím týchto skutočností a dôkazov odvolateľom pred súdom prvej inštancie; v tejto súvislosti platí, že prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana neuplatnila (nestihla uplatniť) v konaní pred súdom prvej inštancie, nie je možné uplatniť v odvolacom konaní. Ustanovenie § 366 CSP je výnimkou vychádzajúcou zo zásady koncentrácie konania podľa § 153 a § 154 CSP. Právo tzv. novôt v odvolacom konaní je v systéme neúplnej apelácie nastavené ako reštriktívne vnímaná výnimka z pravidla, že v odvolacom konaní spravidla nie sú prípustné tie prostriedky procesného útoku alebo obrany, ktoré neboli procesnou stranou uplatnené pred súdom prvej inštancie (I. ÚS 10/2017, III. ÚS 141/2019). Novoty v odvolacom konaní predstavujú nové skutkové tvrdenia a nové dôkazné návrhy.

16.4. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že dovolatelia v priebehu celého konania pred súdom prvej inštancie nenamietali, že námietka premlčania je v rozpore s dobrými mravmi a ani netvrdia, že tak učinili nemohli i keď žalovaná námietku premlčania uplatnila už vo svojom prvom procesnom úkone po doručení žaloby (podaný odpor v súdnom spise č. I. 33 a nasl.). Žalobcovia sa v tomto štádiu konania zamerali predovšetkým na preukázanie úmyslu žalovanej na získaní bezdôvodného obohatenia a námietku rozporu s dobrými mravmi uplatnili až v podanom odvolaní. Dovolací súd v súvislosti s uplatnením námietky premlčania v rozpore s dobrými mravmi dáva do pozornosti ustálenú judikáтуру najvyššieho súdu (napr. uznesenie z 29. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/23/2018, rozsudok z 31. marca 2016 sp. zn. 3Cdo/441/2013), v zmysle ktorej je ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka všeobecným

ustanovením hmotnoprávnej povahy, ktoré dáva súdu možnosť posúdiť, či výkon subjektívneho práva je v súlade s dobrými mravmi a v prípade ak to tak nie je, požadovanú ochranu odoprieť. Postup podľa uvedeného ustanovenia má miesto iba v ojedinělých a vo výnimočných prípadoch. Tieto okolnosti musia byť naplnené v takej výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do princípu právnej istoty, akým je odopretie práva uplatniť námietku premlčania. Preto pre odopretie účinkov vznesenej námietky premlčania z dôvodu ich rozporov s dobrými mravmi sú rozhodujúce individuálne okolnosti, za ktorých bola námietka premlčania uplatnená. Dovolací súd poukazuje aj na uznesenie ústavného súdu z 23. septembra 2013 sp. zn. IV. ÚS 542/2013, podľa ktorého „Uplatnenie námietky premlčania je vo všeobecnosti potrebné považovať za výkon práva v súlade s dobrými mravmi. Ak účastník konania, voči ktorému sa táto námietka uplatnila, chce vylúčiť účinky tejto námietky pre rozpor s dobrými mravmi, mal by v zásade tento rozpor v konaní uplatniť a tento rozpor aj náležite preukázať.“

16.5. Dovolatelia v dovolaní (a rovnako tak i v odvolaní) netvrdili, ani nepreukazovali splnenie niektorej z podmienok o prípustnej novote v odvolacom konaní v zmysle § 366 písm. a) až d) CSP pre uplatnenie tohto prostriedku, keďže odvolacia argumentácia v podobe novoty je prípustná len za splnenia zákonom stanovených podmienok (§ 366 CSP). Netvrdili ani nepreukázali, že bez svojej viny nemohli uplatniť takú námietku v konaní pred súdom prvej inštancie. Dovolatelia pri uplatnenej námietke rozporu s dobrými mravmi poukazovali na to, že si žalovaná bez náležitého zdôvodnenia nesplnila svoju povinnosť, starosta obce v tom čase mal právnické vzdelanie a aj na list zo 16. júna 2014 (č. l. 58 súdneho spisu), z ktorého podľa nich nevyplyva, že by dielo nemalo byť dokončené alebo zmluva o dielo zrušená. Dovolateľom sa nepodarilo preukázať, že odvolací súd neprihliadnutím na novotu v odvolacom konaní postupoval procesne nesprávne.

16.6. Dovolací súd konštatuje, že vzhľadom na spôsob akým dovolatelia namietali v dovolaní procesný postup odvolacieho súdu, sa im nepodarilo preukázať namietanú vadu zmätočnosti v zmysle 420 písm. f) CSP.

16.7. Pokiaľ dovolatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania podľa nich z nesprávnych právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie, (t. j. že dovolatelia uplatnili novotu v odvolacom konaní ako prostriedok procesného útoku alebo obrany v zmysle § 149 CSP; že odvolací súd i súd prvej inštancie sa mali rozporom námietky s dobrými mravmi zaoberať v zmysle zásady iura novit curia) dovolací súd uvádza, že už podľa predchádzajúcej úpravy občianskeho súdneho konania dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 9Cdo/86/2020). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani po 1. júli 2016 žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018, 9Cdo/86/2020). Právne posúdenie môže zakladať dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP cez prizmu niektorej zo skutkových podstát uvedených pod písmenom a) až c) (§ 421 ods. 1 CSP). Skutočnosť, že dovolatelia majú odlišný právny názor než konajúce súdy, bez ďalšieho nezakladá a nedokazuje nimi tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP.

17. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcov nie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné, preto ho v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

18. Dovolatelia prípustnosť svojho dovolania odôvodnili tiež v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, k čomu dovolací súd poznamenáva:

18.1. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

18.2. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

18.3. Právnym posúdením vecí treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (*questio iuris*). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (*questio facti*), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávne právne posúdenie vecí nemožno preto vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu. Ani sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní vecí, významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

18.4. Okrem toho nevyhnutným predpokladom, aby dovolací súd mohol posúdiť prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP je, že dovolateľ uvedie právnu (nie skutkovú) otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Inak dovolací súd nemá možnosť posúdiť, či ide skutočne o právnu otázku, či ide o právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a či sú splnené osobitné podmienky uvedené v jednotlivých prípadoch, v ktorých citované ustanovenie dovolanie prípúšťa. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí.

19. Dovolatelia v súvislosti s dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP namietali, že odvolací súd v spojení so súdom prvej inštancie nesprávne právne vyhodnotili úmysel žalovanej na získaní bezdôvodného obohatenia. V dovolaní podávajú výklad pojmu úmysel s odkazom na trestný zákon. Vychádzajúc z ľahostajného nesplnenia povinnosti žalovanej zverejniť zmluvu o dielo, odvodzujú jej úmysel vo vzťahu k uplatnenému bezdôvodnému obohateniu z titulu plnenia z neplatného úkonu.

19.1. Podľa § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo.

19.2. Žalobcovia v dovolaní úmyselné konanie žalovanej odvodzovali z toho, že žalovaná si mala byť vedomá, že zmluvu uzatvorenú so žalobcami je povinná zverejniť v zmysle zásady *ignorantia iuris non excusat* vo vzťahu k povinnosti podľa § 5a zákona č. 211/200 Z.z. a § 47a Občianskeho zákonníka, a z tohto dôvodu si žalovaná podľa žalobcov nemôže vlastnou nevedomosťou všeobecne záväzných predpisov ospravedlniť nezverejnenie zmluvy. Odvolací súd v spojení so súdom prvej inštancie poukázal na to, že úmysel musí smerovať priamo k získaniu bezdôvodného obohatenia a musí existovať už v čase jeho získania. Zo zisteného skutkového stavu mal odvolací súd za to, že vedomosť o orientačných nákladoch na uskutočnenie diela, o zákonnej povinnosti zverejniť predmetnú zmluvu o dielo a o značnom nepomere dohodnutej ceny diela k reálnej cene obdobného diela ako aj skutočnosť, že žalovaná obec nemala v rozpočtoch 2009-2013 vyčlenené peňažné prostriedky na splnenie záväzku zo zmluvy o dielo nezakladá úmysel žalovanej a poukázal aj na skutočnosť, že žalovaná pristúpila k realizácii diela, do ktorej žalovaná obec investovala podstatne viac ako bola dohodnutá cena zaplatená všetkými objednávateľmi.

19.3. Najvyšší súd sa úmyselným bezdôvodným obohatením v zmysle § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka zaoberal vo viacerých rozhodnutiach (napr. uznesenie z najvyššieho súdu z 18. októbra 2018 sp. zn. 1Cdo/238/2017, uznesenie najvyššieho súdu z 27. mája 2020 sp. zn. 7Cdo/227/2019 a uznesenie najvyššieho súdu z 29. septembra 2020 sp. zn. 7Cdo/161/2019), z ktorých vyplýva, že „samotné všeobecné skutočnosti (fakty) o profesionálnom podnikateľskom postavení nebankových subjektov v oblasti poskytovania úverov a doterajšia súdna prax týkajúca sa ochrany spotrebiteľov v obdobných prípadoch samé osebe nemôžu bez ďalšieho zakladať nepriamy úmysel nebankového subjektu (veriteľa)“ a poukázali na povinnosť poškodeného preukázať, že v čase kedy došlo k obohateniu existoval úmysel obohateného získať majetkový prospech na úkor poškodeného. Nejde teda o právnu problematiku, ktorou by sa sudy nezaoberali, resp. ktorá by v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola riešená. Uvedené potvrdzujú i samotní dovolutelia, ktorí v dovolaní pri

dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP poukazujú na „ zásadu ignorantia iuris non excusat a relevantnú judikatúru najvyšších súdnych inšancií v Slovenskej republike" napr. R 41/1976, R 13/1997.

19.4. Zavinenie ako aspekt psychickej stránky konajúceho subjektu predstavuje v práve skutkovú otázku, ktorá sa preukazuje dokazovaním. Z vykonaného dokazovania má logicky vyplývať zistenie, či v danom prípade je (nie je) zavinenie prítomné a aká je jeho forma (vedomá alebo nevedomá neobstarlivosť, priamy alebo nepriamy úmysel). Skutočnosti významné pre zistenie zavinenia a jeho formy by nemali byť predmetom prehodnocovania v dovolacom konaní. Záver oľhľadom formy zavinenia predstavuje právne posúdenie veci, ktoré je prípustným dovolacím dôvodom v zmysle § 421 CSP.

19.5. Poukazujúc podporne na vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu nepriamy úmysel nemôže vyplývať len zo samotného porušenia povinnosti žalovanou zverejniť zmluvu o dielo. Odvolací súd vyhodnotil, že žalovaná v tomto prípade nekonala úmyselne na základe viacerých zistených skutočností, ktoré uviedol v bode 40. odôvodnenia svojho rozsudku a nie len na základe tohto, že žalovaná nezverejnila zmluvu. Dovolatelia pri svojich úvahách o forme zavinenia (nepriamom úmysle) vychádzali len z jednej okolnosti - vedomosti žalovanej o povinnom zverejnení zmluvy o dielo, preto ich právny záver mohol byť odlišný od toho, aký vo veci zaujal odvolací súd. Dovolatelia svoj právny názor založili na inom (odlišnom) skutkovom stave, ako súd odvolací, čo nie je možné považovať za prípustne vymedzenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 CSP. Dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inšancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovolací súd je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018).

20. Dovolatelia (zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom) nenastolili v danom prípade žiadnu právnu otázku a to ani takú, ktorá nebola doposiaľ riešená, potom z logického hľadiska platí, že nemohli uviesť ako túto riešil odvolací súd, ako mala byť táto otázka správne vyriešená, a že tu nemohlo dôjsť ani k posúdeniu podmienky, či takúto právnu otázku prípadne dovolací súd ešte neriešil, resp. či sa jej riešením odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo či táto otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolatelia iba polemizovali s názorom odvolacieho súdu oľhľadom formy zavinenia bezdôvodného obohatenia. Spochybňovali správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu a ním zvolený prístup pri právnom posudzovaní veci oľhľadom formy zavinenia. Takéto vymedzenie dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia však nespĺňa zákonom stanovenú požiadavku kladenú na spôsob jeho vymedzenia v zmysle § 432 ods. 2 CSP.

21. Dovolací súd uvádza, že vymedzenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP nezodpovedá právnej úprave. Ex officio ingerencia dovolacieho súdu majúca za následok reštauráciu dovolacieho dôvodu s novým vymedzením jeho obsahu, patričným komentárom i hľadaním a označením vhodnej judikatúry dovolacieho súdu, možná nie je, lebo dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na vlastných domnienkach alebo predpokladoch, nemôže nahrádzať kvalifikovaný servis poskytovaný kvalifikovaným zástupcom, lebo vymedzenie predmetu a rozsahu dovolania patrí do výlučnej sféry dovolateľa (porovnaj IV. ÚS 372/2020).

22. Z týchto dôvodov dovolací súd dovolanie žalobcov, v ktorom namietali nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

23. O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP a úspešnej žalovanej priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd

prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

24. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.